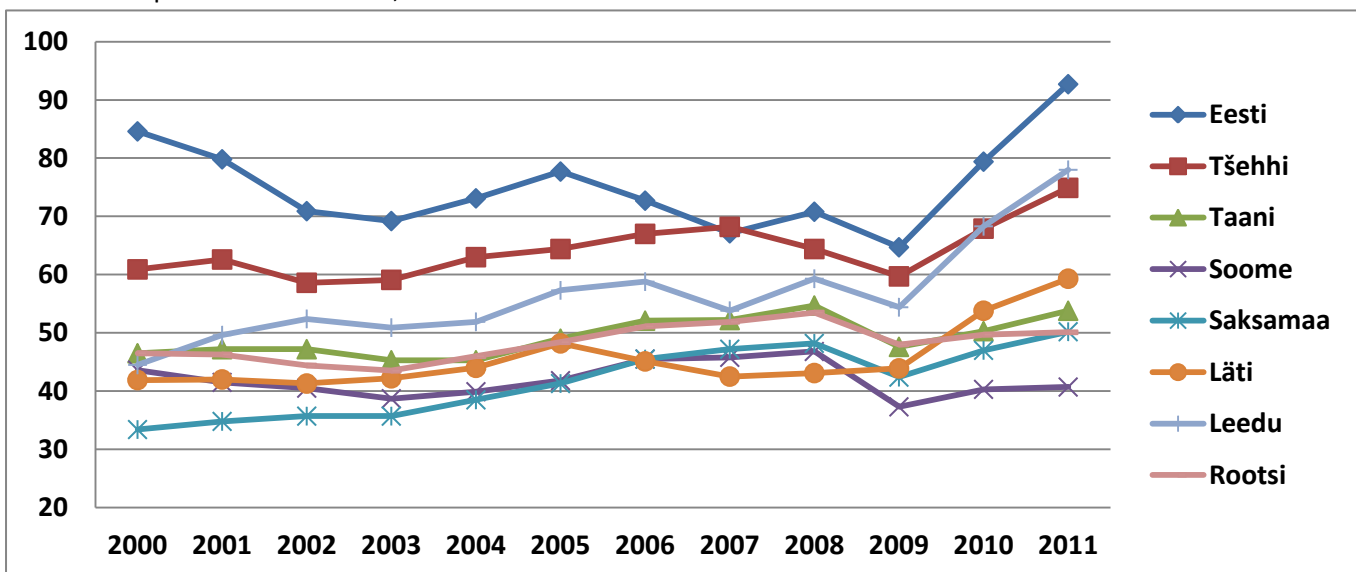

Euroopa riigid majanduskriisis – prognoosid ja väljavaade

Rahandusministeeriumi poolt augusti lõpus avaldatud suvise prognoosi kohaselt võib Eesti väljavaateid keskpikas perspektiivis võrrelda oasiga kõrbes. Alljärgnevalt vaatleme mõningaid meie lähinaabrite ja ühtaegu peamiste kaubanduspartnerite ning eurosooni üldisi arenguid tugevamini mõjutavate riikide majandusprognoose selleks, et Põhja-Euroopa majanduslike väljavaadete hindamisel kasutatud oasivõrdlusele teatavat kinnitust või vastuväiteid leida. Mõned viited suvise majandusprognoosi peamistele näitajatele: kuigi maailmamajanduse väljavaated on ebakindlad ja kõikuvad, hindavad Eesti lähinaabrid Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt oma majandusolukorda siiski üle Euroopa Liidu keskmise rahuldavaks, Eesti SKP kasv põhistenaariumi kohaselt on 2012. a 2,2% (kevad 1,7%) ja 3% 2013. a, inflatsioon küll taandub, kuid visalt (3,9% 2012. a ja 3,5% 2013. a), tööpuudus alaneb (10,4% 2012. a ja 8,9% 2013. a) ning keskmine palk kasvab (5,6% 2012. a ja 5,5% 2013. a).

Euroopa Komisjoni majanduse ja rahanduse peadirektoraat koostab kaks korda aastas, kevadel ja sügisel, lühiajalisi makromajanduslikke prognoose. Kõnealustes prognoosides käsitletakse liikmesriike, euroala ja Euroopa Liitu, kuid samuti ka kandidaatriikide ja mõne mitteliikmesriigi tulevikuväljavaateid. Iga prognoos koostatakse vähemalt kahe aasta kohta, st jooksva ja järgmise aasta kohta, ning igal sügisel lisatakse prognoosi üks lisaaasta. Prognoos koostatakse 180 näitaja põhjal, mida uuritakse korduvalt. Prognoosid ei põhine tsentraliseeritud ökonomeetrilisel mudelil. Selle asemel kasutatakse riikide esitatud analüüse, mis on koostatud mitmesuguste statistiliste meetodite abil. Kontrollitakse prognooside vastavust, eelkõige seoses kaubavoogudega. ELi ja euroala näitajaid ei saada otse, vaid need on liikmesriikide prognooside põhjal koostatud koondandmed.

Joonis 1. Ekspordi osakaal SKP-st, %

Allikas: UNECE Database

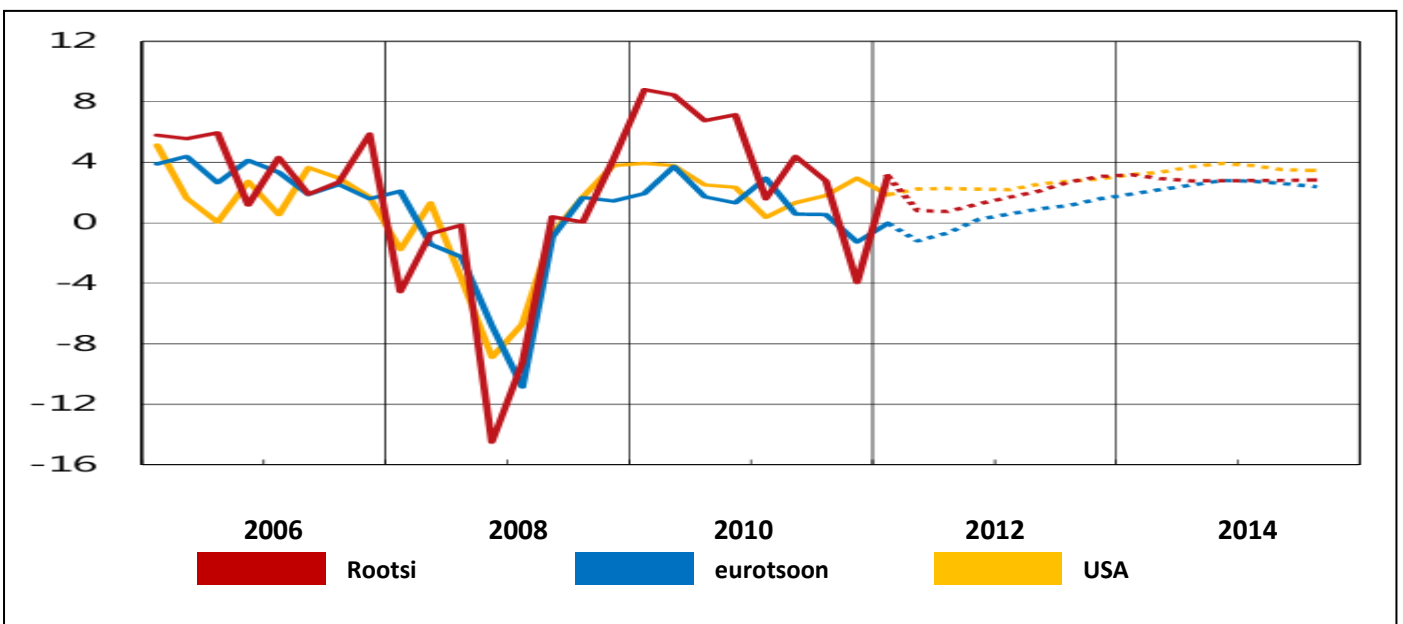
Ekspordi tähtsus majanduskasvu prognoosimisel on riigiti siiski üsna erinev, kuid oluline eriti Eesti puhul. Selle illustreerimiseks on joonisel 1 toodud võrreldavad andmed valitud Euroopa riikidega. Aegrida lõpeb küll Eestile ja

meie piirkonnale üldiselt soodsa 2011. aastaga, kuid toob esile Eesti sõltumise ekspordi mahtudest pikema perioodi jooksul.

Rootsi

Rootsi majandusprognoose on sealse keskpanga hinnangul märkimisväärselt jahutanud suvel Euroopa keskpanga poolt vastuvõetud euroala puudutavad meetme- ning abipaketid. Rootsi keskpank hindab 2012. aastat majanduskasvu seisukohalt euroalas kergelt negatiivseks (*slightly negative*) ja sarnaselt enamiku Euroopa riikidega ootab tagasihoidlikku kasvu alles 2013. aastalt. Sellise, ülejäänud euroalaga võrreldes suhteliselt optimistliku prognoosi aluseks on Rootsi keskpanga arvates Rootsi enda peamiste kaubanduspartnerite (eeskätt Saksamaa, Norra, UK, vähem Soome) makronäitajate kindlus. Rootsi pikaajaline siht inflatsiooni ohjeldamiseks on keskpanga poolt sarnaselt Euroopa Liiduga seatud 2%-le, kuid nii tootja- kui tarbijahinnatõus valmistab Rootsile jätkuvalt peavalu (prognoosi kohaselt tõuseb inflatsioon 2013. aastal kuni 3%-ni, jäädes sellele tasemele ka 2014. aastaks).

Joonis 2. Rootsi, eurotsooni ja USA majanduskasv (kvartal/kvartalisel eelmise aasta sama perioodiga võrreldes), 2006-2014

Allikas: Riksbank

Rootsi kaubanduspartnerite hulgas 3.-4. kohta hoidva Norra majandus kasvab tänu reaalpalkade kasvule ja investeeringute jätkumisele energiasektoris Rootsiga võrreldes märkimisväärses ennaktempos (käesoleval aastal 3,5%, mis on konkurentsituult kõrgeim regioonis). Prognoosi kohaselt on Rootsi eksporditurgude kasvutempod madalamad Rootsi enda ekspordi kasvust nii sellel kui järgmisel aastal. 2012. aasta esimese poole 4%-ni ulatunud majanduskasv (tänu sisemaise nõudluse kosumisele) aga valmistab sealsetele analüütikutele koguni positiivse üllatuse.

Soome

Soome keskpanga poolt sel suvel prognoositud majanduskasvu näitajad on Rootsi omadest ligi kaks korda madalamad (1,5% käesolevaks aastaks ja 1,2% ning 1,6% vastavalt 2013. ja 2014. aastaks). Peamiselt energia ja toiduainete hinnatõusust (NB! kasvasid ka kaudsed maksud) mõjutatud tarbijahindade inflatsioon ulatus Soomes 2011. aastal 3,3%-ni (viimase 5 aasta kõrgeim, välja arvatud 2009. aasta, kui Soome THI kasv ulatus 5,5%-ni) ning see jääb prognoosi kohaselt 3% tasemele ka 2012. aastal. Soome vähendas riigi majanduskasvu prognoosi kevadiste hinnangutega võrreldes keskmiselt 0,5%. Soome ekspordivõimaluste osas on sealne keskpank konservatiivsem oma naabri Rootsi omast, hinnates euroala 2012. aasta oodatavat majanduskasvu koguni negatiivseks (-0,3%) ning 2013.

a euroala majanduskasvu nulli ja 2% vahele. Peamiste Soome kaubanduspartnerite osas asub Venemaa kolmandal kohal Rootsi ja Saksamaa järel. Venemaa väljavaateid hindab Soome lühemas perspektiivis küllaltki positiivseks tänu toornafta väljaveo mahtude kasvule. Selle prognoosi aluseks on praeguse tasemega (114,5 USD/barrel) võrreldes umbes 10% (102 USD/barrelini) langev toornafta hind aastaks 2014. Võrdluseks – Eesti kasutab mõnevõrra konservatiivsemat toornafta hinnaprognosi 2014. aastaks (104 USD/barrel). Vaatamata ostujõu jätkuvalt nõrkusest põhjustatud sisemaise nõudluse kahanemisele prognoosib Soome keskpang Venemaale koguni 4-4,5% majanduskasvu kuni 2014. aastani. Soome majanduse arengu võtmeprobleemid on nii Euroopa komisjoni kui Soome keskpanga hinnangute kohaselt seotud riigieelarve tasakaalustamise ja tööturu ümberstruktureerimisega.

Venemaa

Venemaa majanduskasvu ootusi järgmiseks aastaks hindavad autoriteetsed analüüsikeskused (OECD, Euroopa Komisjon, IMF) üldiselt Venemaa enda hinnangutega üsna sarnaselt. Kuid käimasoleva aasta kohta alandas näiteks Venemaa Majandusministeerium, viidates EL kui peamise toornafta kaubanduspartneri nõudluse vähenemisele, oma 2012. aasta majanduskasvu prognoosi 3,5%-le (veel 2012. a kevadel oli see 4% ning Venemaa president kasutab 2012. aasta kohta endiselt majanduskasvu numbreid 4 ja 5%). Kuid ka varasemate aastate kohta erinevad rahvusvaheliste analüüsikeskuste majanduskasvu hinnangud Venemaa kohta 1-2% võrra, olles Venemaa enda hinnangutest madalamad. Peale 2009. a aset leidnud peaaegu 10% langust on Venemaa alates 2010. aastast siiski suutnud säilitada 3,5-4,5% majanduskasvu ning Euroopa Komisjon hindab oma kevadprognoosis neid väljavaateid reaalseks ka 2013. ja 2014. aastaks. Venemaa jooksevkonto on alates 2010. aastast umbes 5%-ga plussis olnud, kuid sisenõudlus on kasvanud tarbijate kosunud ostujõu toel ning see on kasvatanud importi. Viimane omakorda lubab Euroopa Komisjonil prognoosida positiivse jooksevkonto vähenemist 4%-le 2013. aastaks. Venemaa keskvalitsuse eelarve on komisjoni prognooside kohaselt eelseisvatel aastael 1,5%-ga defitsiidis, kuid Venemaa Rahandusministeerium ise loodab eelarvega jõuda ülejääki 2015. aastaks (võttes toornafta hinnaprognosi 100 USD/barrel). Tõsi, seda tänu vaid naftaeksportile (ilma selleta oleks Venemaa riigieelarve komisjoni hinnangul püsivalt vähemalt 10% puudujäägis). IMF näeb oma Venemaa kohta avaldatud suvises raportis ebaselgust jätkuvalt kõrgete Venemaa inflatsiooninäitajate tõttu ning IMF ja Maailmapanga hinnangul volatiilset kasvu (aasta keskmised 2012 – 3,5% ja 2013 – 3,9%) võrreldes teiste IMF poolt võrdlusbaasina kasutatud BRIC riikidega. On märkimist väärt, et Maailmapank kasutab Venemaa prognoosis toornafta hinnana koguni eeldust alla 100 USD/barrel, mis on Eesti peamiste kaubanduspartnerite hulgas madalaim toornafta hinnaprognos tulevaks aastaks.

Saksamaa

Saksamaa peamiseks kasvumootoriks järgmistel aastatel ei ole praeguste prognooside kohaselt mitte niivõrd eksport kui investeringud ja eriti kasvav sisenõudlus (eratarbimise kasv oli 2011. aastal viimase 5 aasta kõrgeim ja esmakordselt majanduskriisi järel alanes majapidamiste säästmise). Seda on järjepidevalt toetanud stabiilsed tööturu näitajad (vähenev tööpuudus ning eeskätt viimaste aastate kõrgeim hõivatute arv koos suvel saavutatud 6,3% kasvu eeldavate palgakokkulepetega). Vaatamata sellele prognoosib Euroopa Komisjon käesolevaks aastaks THI inflatsiooniks kõigest 2,3% ning tulevaks aastaks eesmärgiks seatud 2%.

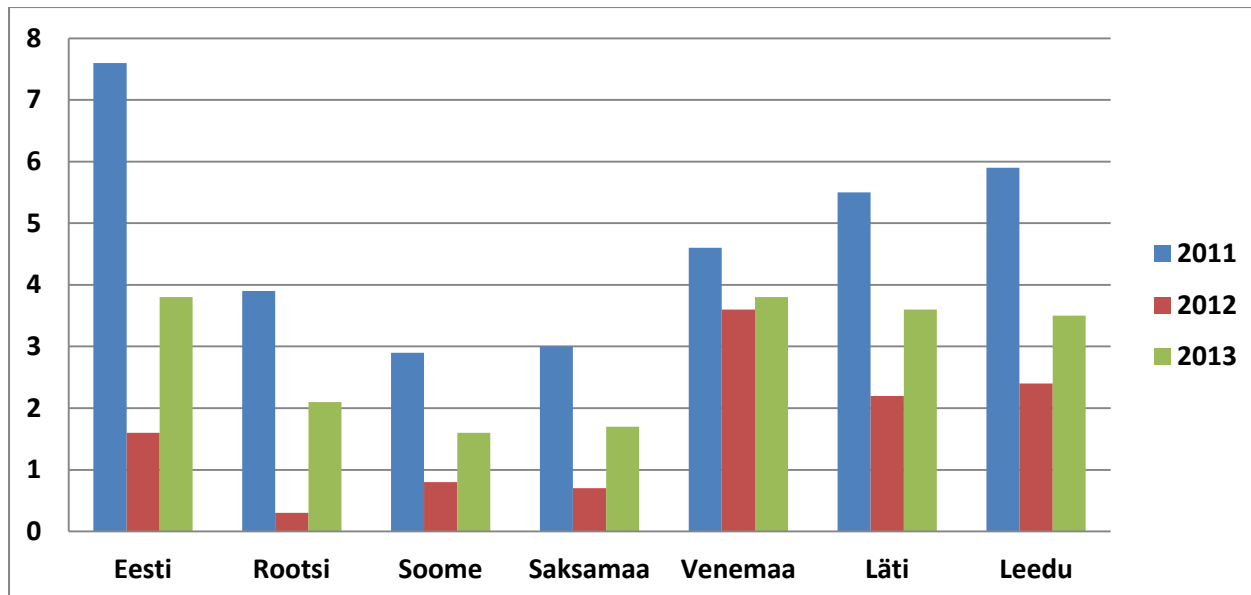
Läti ja Leedu

Läti ning Leedu rajavad oma suhteliselt optimistliku majandusprognoosi eelkõige ekspordi ja investeringute kasvule. Mõlema meie lõunapoolse Balti naabri käekäiku on seni Eestist enam mõjutanud Venemaa eksport, Leedu kindlustunnet tõstab ka Poola edukas majanduskriisijärgne käekäik.

Kokkuvõtteks

Alltoodud joonis 3 annab ülevaate Euroopa Komisjoni prognoositud Eesti naabermaade majanduskasvu väljavaadetest eelseisval, 2013. eelarveaastal. Kõigi Eesti peamiste ekspordipartnerite olukorda tulevaks aastaks prognoosib komisjon paranema, võrreldes käesoleva aastaga. Põhjused selliseks optimismiks on riikidel eeltoodud arvestades üsna erinevad nagu oodatavad kasvunumbridki, kuid üldine ootus on ometi üsna positiivne.

Joonis 3. Eesti väliskaubanduspartnerite majanduskasv, %

Allikas: Euroopa Komisjon, kevadprognoos

Võrreldes kevadiste prognoosidega on riigid ise oma kasvuootusi vähendanud käesoleva aasta osas keskmiselt 0,5% võrra, kuid 2013. aasta prognoose alandatud ei ole. Eesti näeb oma käesoleva aasta majandusväljavaadet komisjoni omaga võrreldes isegi 0,5% võrra positiivsemana, tänu kevadel oodatust kõrgemale sisemaisele nõudlusele. Kuna aga import kasvab ekspordist kiiremini, osutub netoekspordi panus SKP-sse negatiivseks. Samas on tuleva aasta majanduskasvu prognoosi kevadise komisjoni omaga võrreldes vähendatud koguni 0,8% (so 3%-le). Eesti majanduskasv sõltub Rahandusministeeriumi hinnangul peamiselt ekspordist, seega välisnõudlusest. Viimane on Rahandusministeeriumi arvates madalseisus, mis ei lase Eestil oma kasvupotentsiaali täielikult realiseerida.

Kasutatud kirjandus

1. Rahandusministeeriumi 2012 aasta suvine majandusprognoos, www.fin.ee
2. European Commission, Spring forecast (2012): toward a slow recovery, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-1_en.pdf
3. Riksbank, Monetary Policy Report (July, 2012) http://www.riksbank.se/Documents/Rapporter/PPR/2012/120704/rap_ppr_120704_eng.pdf
4. Bank of Finland, Economic Outlook (June 2012) http://www.suomenpankki.fi/en/julkaisut/bulletin/economic_outlook/Documents/B_3_12.pdf
5. IMF, Economic Outlook and Policy Challenges (June 2012) <http://www.imf.org/external/country/RUS/rr/2012/040212.pdf>

Toivo Mängel

nõunik

tel 6515

Õigus- ja analüüsi osakond on Riigikogu struktuuriüksus, mis nõustab rahvaesindajaid ja nende heaks töötavaid ametnikke. Käesolev informatsioon on koostatud osakonna algatusel. Autorid on valmis arutlema huvilistega töö sisu üle. Kõik kommentaarid on teretulnud.